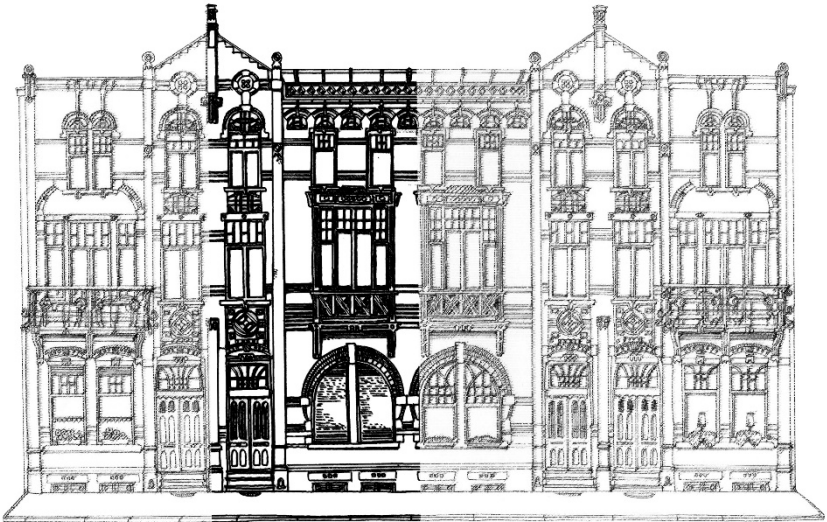

回
向

Ekō

België - Belgique
P.B.
2600 - Berchem
Uitbreidingsstraat
BC 4909

1 tot en met 3 mei 2015: Open Deur
tentoonstelling, voordrachten, workshops, ceremonies

U bent van harte welkom tussen 10 en 18 uur
in Pretoriastraat 68, 2600 Berchem

uitgebreid programma in dit nummer

jaargang 38 nr 2
lente 2015
(of Ekō nr 145)

driemaandelijks tijdschrift
afgiftekantoor 2600 Berchem Uitbreidingsstraat
erkenningsnummer P303143

Inhoud

Een woord vooraf...	1
In de voetsporen van de Boeddha – eigen-zinnig reisverslag (deel 1)	2
Where does the circle begin	13
Nieuwe horizonten	14
Japan: het meest religieus atheïstisch land	15
Het kleine golfje	18
De leer van de boeddha in het onderwijs	21
En toen klonk het Namō Amida Butsu	31
Open Deur 2015	32
Naar de wereld kijken	34
Nieuws uit de sangha	38
Rooster der bijeenkomsten – lente 2015	39

Dit is een uitgave van het Centrum voor Shin-Boeddhisme. De redactie noch het Centrum voor Shin-Boeddhisme zijn gebonden door de bijdragen van derden, die overigens niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weergeven. Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn of haar bijdrage.

Ekō wordt gratis verspreid. Op eenvoudig verzoek nemen we u graag op als abonnee op de papieren en/of elektronische versie of schrappen wij U van de lijst.

Het Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw en de Shin-tempel Jikōji erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jōdo-Shinshū Hongwanji-ha (in Kyōto, Japan) in de persoon van de 25ste Hoofdabt Go-Monshu Kōjun Ōtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun.

Onze bankrekening is: IBAN nummer BE53 5230 8022 6553 en BIC-code TRIOBEBB bij Triodos Bank nv, Hoogstraat 139/3, B-1000 Brussel, op naam van het Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw, Pretoriastraat 68, B-2600 Berchem-Antwerpen (België).

Een woord vooraf...

Terwijl het op dit moment nogmaals sneeuwt in Japan (zelfs in Fukuoka op het meest zuidelijke grote eiland – vermoedelijk een winter zoals ze in geen decennia hebben beleefd...), kunnen wij alvast genieten van de eerste lentedagen. Je voelt de kriebels bij de mensen (veel wandelaars en fietsers) en bij de natuur (de eerste lentebloemen bloeien al...). Nogmaals een bewijs dat niets permanent is, en dat we de moed niet moeten verliezen – hoe diep we soms ook in de problemen zitten. De ene golf volgt de andere op in de grote oceaan die het leven vorm en inhoud geeft. *Where does the circle begin?* Inderdaad: binnenin onszelf! Of “*I had found a peaceful happy balance in the beauty of my self,*” zoals Marcus schrijft. Daniëlle schrijft: “*het is in Ander Kracht dat de maaier en Katrien, de jager en het wild, de dader en slachtoffer zich handelend tot elkaar verhouden.*” Want uiteindelijk beïnvloeden we elkaar telkens op onze eigen manier en op gepaste – en ongepaste – momenten!

Alena Wenes, meer dan 15 jaar actief sanghalid, liet ons een eigen-zinnig reisverslag na: *In de voetsporen van de Boeddha*. We nemen uittreksels en foto's op in de eerstvolgende Ekō's. Mogen we je uitgedagen het artikel *Japan: het meest religieus atheïstisch land* van Matthew Coslett aan een kritische blik te onderwerpen? Ook Friedrich Fenzls *De leer van de boeddha in het onderwijs* kan ons inspireren bij de verdere introductie van de leer in Belgische scholen: werk voor de boeg!

Je bent uitgenodigd op de **Open Deur** (30/04 - 03/05/2015) ter gelegenheid van ons 38ste werkjaar: tentoonstelling met werken van 9 kunstenaars, voordrachten, workshops en ceremonies.

Mogen we jou als blijk van dank en vertrouwen nogmaals een kleine attentie uit Japan aanbieden?

Veel leesgenot!

Fons Martens

Ekō jaargang 38 nr 2 (of Ekō nr 145)

In de voetsporen van de Boeddha – eigen-zinnig reisverslag (deel 1)¹

Mijn eerste reis naar India is aan reis naar het geboorteland (in het huidige Nepal) van Siddhartha Gautama Sakyamuni, de grondlegger van het boeddhisme, en naar de plaatsen waar de Verlichte voor langere of kortere tijd verbleef, tijdens zijn lange leven (in de huidige deelstaat Bihar). Aansluitend bezoeken we de steden Oud en Nieuw Delhi, Patna (Bihar), Varanasi en Agra (Uttar Pradesh).

Ik wens geen geschiedenis te schrijven over land en volk noch een lopend en chronologisch verhaal.

Er bestaat een omvangrijke literatuur over allerlei onderwerpen en de talloze aspecten van India.

Aan U, lezer, schets ik steden en plaatsen, het reilen en zeilen van de mensen, beschrijf mijn waarnemingen, uit mijn gedachten, vertel over belevenissen en ervaar dat armoede la condition humaine is in het land van 900 000 000 zielen. Alena Wenes - 1995

Recht en Wet

Alhoewel India zich een grondwettelijke democratie noemt, is het de Democratie der Betaalkrachten. Het geld heeft kleur maar geen geur.

Verkeer en wegen

De wegen zijn niet best en onze stevige luxe autocar een prima vervoermiddel.

De verkeersdrukte van overgestapelde vrachtwagens is uitermate hoog en van verkeersdiscipline is geen sprake. Het verkeer is zeer gevarieerd: vrachtwagens, bussen, auto's, ossenwagens en ezelskarren, hand- en stootkarren, kamelen, paarden, ezels, kudden vee, schapen en geiten, moto's, fietsers en voetgangers. De voetganger die wordt weggesnauwd, aangereden, in de berm geduwd. Het oeroude verkeersmiddel bij uitstek: benen met voeten eraan. Het zal

---

¹ Na overleg hebben we besloten een van de reisverslagen van Alena Wenes op te nemen in Ekō, verspreid over een paar nummers. Zij heeft gedurende meer dan 15 jaar aan bijna alle sangha-activiteiten deelgenomen en is in juni 2009 overgestoken naar het Reine Land. We noemen het verslag *eigen-zinnig*: aan jou, lezer, om dit etiketje te ervaren... We nemen onderdelen van haar verslag van 1995 over, geïllustreerd met haar foto's.

nog wel even duren eer dat anderssoortige transportmiddelen in duur van tijd zal hebben 'bestaan' waaraan de voetganger reeds in de voorprototijd is aan begonnen. De voetganger te allen tijde te alle kante aanwezig, bij dag en nacht, bij tij en ontij.

In de steden chaotische toestanden van bussen, taxi's, auto's, 3-wielige auto-rickshaws, riksji-fietsen en fietsers.

De snelheid van het verkeer is zelden meer dan 40 km/u. De gemiddelde snelheid van onze touringcar is maar 40 km/u. We hoesbos over heel wat banen, schokken gelijk een boerenkar over kleine wegen. Bij ideale omstandigheden haalt onze chauffeur een (constante) snelheid van 60 km/u.

Op de wegen heeft het vrachttransport alle voorrang. Bij aanrijdingen en accidenten heeft de grootste wagen alle rechten. Onder chauffeurs wordt gevochten om gelijk te halen. Komt men niet tot een vergelijk dan worden de voertuigen gemeten. Alhoewel het Verkeersreglement op de Engelse Verkeerswetgeving steunt.

Aankomen in een bebouwde kom of stad en er doorrijden is een avontuur op zichzelf. De hoofdstraat moet toeterend en vloekend

veroverd worden op het plaatselijk motorisch gerij, opdat het doorgaand verkeer 'stapvoets' de plaats zou kunnen verlaten... door het kris-kras mensengewriemel.

Anders-kijk in steden, dorpen en woonplaatsen

Hutjes en krakkemikkige bouwsels en groezelige tenten rug aan rug, zij aan zij, een impressie van zwart en grijs en bruin. Smalle voddige steegjes die weg kronkelen, zwarte modder, met mannen en vrouwen en kinderen die zich ontlastten aan de rand van een gore poel, moeras en riool tegelijk, met een afschuwelijke olieachtige weerschijn. De stank van afval en uitwerpselen van mens en dier, de stank van donkere stroopachtige stroompjes, de stank van de uitlaatgassen, en alles vloeit ineen tot een kleverige substantie aan huid en haar. Voor zover er riolen zijn, zijn het open greppels.

De zintuigen

Op reis gebruik je je vijf zintuigen. En in de Indische miljoenensteden komen 1 001 geuren op je af. Hier komt het reukorgaan heel goed aan bod.

In Delhi, Patna en Varanasi word ik omwalmd, en nog geïntensifieerd door de ogen, met de walgelijke stank (...).

Straten

Vlakke of zorgvuldig afgewerkte voetpaden zijn geen behoefte in de Indiase steden. De straat is vaak een kronkelig, hobbelig en stevast hersteld asfaltpad tussen hopen zand en gruis en vuil en de dingen die men op straat dumpst, en daar dan blijven liggen, stenen, vochtig afval, droog afval, drek en stront en krengen.

De dingen zijn af, half af, begonnen-met-worden, halfweg-het-worden, opgehouden-met-zijn, vaag, kleurloos, onbepaald.

Kramen en stalletjes in steden, dorpen en aan de wegen

Men kan het niet zo gek bedenken maar alles vind je in kramen en stalletjes, op trek- en duwkarren. Wie niet ter plaatse woont of van elders afzakt, de hard aangestampte grond genoeg vindt, zet zich met gekruiste benen, of op de hurken bij zijn of haar koopwaar. (...)

Heilige Koe

Alom tegenwoordig... de heilige koe

De verering van de koe dateert uit de tijd van de Ariërs, die aanvankelijk veefokkers waren. De koe was voor de mensen een belangrijk dier want het nuttigste onder alle huisdieren. Na verloop van eeuwen werd de koe symbool van goddelijkheid, waarin als het ware alle goden huisden. De koe mocht dan niet meer geslacht maar moet van haarzelve sterven.

Als een koe ervoor voelt om gewoon erbij neer te liggen in een drukke straat of dwars op een weg te staan, dan moet alle verkeer maar wachten tot hare heiligheid wil opstappen, of men slaat erop tot hare heiligheid opstapt, of men duwt hare heiligheid weg. Respectvolle behandeling.

Goeroe Asceet Saddhu

Ik zie hen in de steden, in de dorpen, rond de tempels hangen, langs de wegen. Ze zijn kaalgeschoren of dragen samengeklitte hoofdharen en een warrige baard. Ze zwerven het land door met een bedelnap en

staf. Ze worden met respect behandeld. Vooral in bedevaartplaatsen ziet men ze in grote aantallen. Ze leven van de giften. (...)

Bedelaars

Kinderen worden verminkt voor de meeropbrengst. Die kinderen groeien op tot verminkte, blinde, kreupele of kruipende bedelaars. De bedelaars zijn aangesloten bij syndicaten waaraan ze een percentage van de inkomsten moeten afstaan. Die syndicaten verhuren bedelplaatsen aan de 'leden'. De huur staat in verhouding tot de plaats: hoge prijzen voor tempels, stations, monumenten, postkantoren, musea en waar toeristen komen en samentroepen. Groepen kinderen die bedelen kunnen eigendom zijn van een syndicaat.

Kinderen, mannen en vrouwen hangen aan mijn lijf en zeuren, zeuren, zeuren om roepies. Om hen van mij af te houden brul ik in het oor van een willekeurig iemand "No! No! No!". Het slachtoffer springt een gat in de lucht van het verschieten en rondom mij ontstaat een vacuüm. Of plots schiet mijn arm met wijd open hand uit naar een gezicht, de bedelaar stapt achteruit en ik word gerust gelaten.

Spoorwegen

Reizen per trein loopt behoorlijk traag. Zitplaats, ligplaats, niet nabij een ventilator, een kop thee wordt met de nodige fooien verstrekt. Het bijkomend of aanvullend loon voor de spoorwegbeambten. We reizen van Delhi naar Gorakhpur en van Delhi naar Agra en terug aan de fantastische snelheid van 80 km/u.

De nachttrein heeft slaapbanken, 2 x 3, een smalle gangway en dan nog twee slaapbanken boven elkaar. De onderste slaapbank wordt dan voor de dagreis tot twee éénzitzetels omgebouwd. We krijgen lakens, kussen met sloop en een grijsblauwe deken. Het ruikt naar gewassen beddengoed. Niet te vergelijken met de eerste klas slaapwagens van de ons omringende landen.

De avondmaaltijd aan boord is niet te pruimen, daarentegen is het ontbijt wel goed: hete thee met brood en jam. (...)

Aan Koeliearbeid voor riksjaftetser komt nooit een eind

In een megapool met dicht verkeer is de eeuwenoude riksja een transportmiddel dat werk geeft aan duizenden plattelandsmigranten

die naar de steden afzakken. De riksja fietsers zijn noodzakelijke werkrachten voor miljoenen steden waarin het bijna onmogelijk is korte afstanden af te leggen anders dan met de riksja. De riksja fietser vervoert alles: mensen, dieren en goederen, levend en dood.

De meeste riksja fietsers zijn immigranten uit de staten Uttar Pradesh en Bihar, waar zij zonder land en werk in hun streek allen en alles verlieten op jonge leeftijd voor de trek naar de grote steden, waar hun droom van rijk worden wordt vastgepind in de armoede als riksja fietser voor het leven. Analfabeet, zonder enige opleiding, zonder houvast, opgescheept zijn met een uitbuitend feudaal dorpsstelsel en bittere armoede, dan is de enige keuze de riksja aan 20-30 roepies per dag (BEF 20-30, 50 à 75 eurocent). (...)

Riksja fietsers leven in overvolle krakkemikkige kamers in sloppen, ontheemd van hun familie en streek, vergooid aan drank, gokken, drugs en prostitués.

Een modale riksja weegt tussen 90 à 100 kg, zijn technisch ondermaats gebouwd, hebben te kleine zadels, geen of te lichte remmen, trappen zwaar, te smalle stuurstang, door het gewicht dat ze vervoeren zit er een slingering in de achterste wielen.

En de koelie beult zich af knarsend en piepend zijn gewrichten, tandwielen en trapas.

Munt

Het papieren geld dat is:
gescheurd versleten
beschadigd hersteld met plakband
gehavend de witte rand stuk
kapot
wordt categoriek geweigerd.
Wat doe je als vreemdeling?

Je houdt je geldbriefje vast en eist van de verkoper het wisselgeld één voor één uit te tellen en neer te leggen. Niet akkoord? De koop gaat niet door. Er zijn nog andere kramen. De verkoper laat je gaan of roept je terug naar de maat van veel of weinig concurrentie.

Traag gaat het Indiase leven als taferelen aan mij voorbij

Om de ene archeologische site na de andere te bereiken rijden we urenlange kilometers. De snelheid van de bus is omgekeerd evenredig aan de snelheid van een slakkendier zonder bagage. In- en uitrijden van plaatsen beproeft het geduld en vereist grote concentratie van de chauffeur en sommigen van het gezelschap.

De moderne bus met grote ramen, gemakkelijke zetels en veel plaats voor de benen, is een rijdende uitkijkpost voor het leven op het platteland, een kijk in de dorpen, om zijn ogen de kost te geven in steden en voorstedse dorpen.

Het landschap is vlak en agrarisch met rijstvelden, dahl, bonen, tabak, maïs, tarwe, mosterdzaad, bosschages, bananenplantages, bamboebossen, alleenstaande bomen, verspreide hutten tussen het hoge olifantsgras, kleine steenbakkerijen, ambachtelijke bedrijfjes voor manueel gemaakte en in de zon gedroogde steen, kleine houtzagerijen en meubelbedrijfjes met weinig tot geen machines, vlechters, touwslagers, rurale horeca beroepen, ambachten en beroepen geschoeid en geleest op agrarische levenswijze. Industrialisatie door de Britten begonnen, en door de Indiërs in gang gehouden, werkt, werkt niet. Eens lang geleden op poten gezet, waarvan heel wat door de poten zakt.

Alle dingen op wielen, alle wezens op benen of poten, trekken, sleuren, rollen, slepen, dragen, zeulen, voeren, sjouwen, torsen materialen, goederen, producten, dieren, slacht, fruit of groenten, takken of stammen, veevoeder, lijken.

Alom tegenwoordig de Indische vink, de kosmopolitische huismus en de drongo. De drongo is van de familie der Dicruridae (kraaien) met blauwglanzende verenkleed, verlengde staartpennen, diep gevorkt, en aan het einde met kleine vlaggetjes getooid.

In zijn blauwglanzend verenkleed
fluit hij zuivre tonen
een melodieuze zang
l'Oiseau bleu du Bonheur

We rijden door landschappen, vlak, okerkleurig, doorregen met kleine aanplantingen van dadelpalmen. En op dat vlakke land kilometers lange, hoge loodrechte gespitste rotsmuren: de voorhistorische versteende lava van de Himalaya. Het gesteente wordt industrieel geëxploiteerd voor allerlei toepassingen.

We rijden door landschappen van uitgestrekte rode heuvels en rode aarde. De rode leem wordt afgegraven voor landbouwgrond of tot stenen gekapt voor o.a. bruggenbouw, muren, oeverbescherming, gebouwelementen.

Traag rijden lange treinen met oude reizigerswagons waaraan, waarop mensen hangen en zitten, fietsen zijn vastgemaakt aan de raamtraliës. Eveneens op het platform rondom de dieselhydraulische locomotief zitten en hurken tientallen mensen.

De Trein der Traagheid stil door het landschap rijdt.

De spoorwegberm is een openbare weg. Mensen en dieren belopen de berm op weg naar het 'beoogde' doel. Voetgangers hebben hun oversteekplaatsen die niet noodzakelijk overeenkomen met bewaakte of onbewaakte overwegen zowel op het platteland als in de steden.

We rijden door en voorbij nieuwe agglomeraties, als blokkendozen rondgestrooid, neergesmeten, van gelijkwaardigheid aan de urbanistische lelijkheid in Vlaanderen. (...)

We stappen uit aan een 'baancafé'. Er zitten twee muzikanten-bedelaars met mensen rondom. De blinde man speelt bamboefluit (bassoon). Het mondstuk steekt in zijn linker neusgat. Zijn maat zingt melodieuze liederen in middeleeuws Hindi. De mensen en de Belgen leggen een roepie op een krukje. De muzikanten lopen de dorpen af en spelen en zingen voor roepies en eten.

Of we stoppen aan een eetkraampje en in een oogwenk staan er jongetjes met afgerichte opgetutte aapjes. Oudere jongens of volwassen mannen met één, twee of drie gevlochten ronde mandjes waarin een cobra wacht op het fluitspel om heen en weer te wiegen. Of een knaap die op de maat van een tamboerijn dansspasjes maakt met zwaaiende armen en knikkende benen, onderwijl al zijn lichaamsgewrichten laat kraken.

We rijden door dorpen waar zelden of nooit een toeristenbus doorkomt. Stilzwijgend kijkt groot en klein, man en vrouw, zij het wat afzijdig, ons aan als we uitstappen aan een theestalletje voor... vrachtvoerders.

In Patranouha staan de mensen rond ons en de tafeltjes. (...)

Op de velden ploegen, eggen en kluitenbreken de kinderen met een buffel of een span buffels; kinderen hoeden buffels en geiten.

Kinderen en vrouwen kneden met buffel- en koeienmest vierkante, halfronde en ronde koeken die ze langs de wegen te drogen leggen. Brandstof in een bijna boomloze streek.

We kruisen traagzaam kamelenmarkten van lichtgrijze kamelen, buffel- en schapenmarkten, één kilometerlange bananenmarkt te Siva. En steeds dorpen, stoffig bruin, zoals de aarde, waardoor we staagjes rijden, een stofwolk opjagen, achterlaten.

Dan lopen er al eens olifanten in de hoofdstraat van dees of gene stadje. Het verkeer stopt of gaat 'stapvoets' vooruit. Oppassen! Olifanten zijn eigendom van de Staat. Voor ons is het vreemd een

olifant in het verkeer, zoals ook kamelen als trekdier ingespannen aan hoogwielige karren.

Er is niet alleen behoefte aan water tijdens de lange ritten, maar ook behoefte om het hoge waterpeil van de blaas naar niveau o te laten zakken. (...)

We rijden door dorpen met een heel ander concept van huttenbouw. De huisjes staan op zongedroogde niet gevoegde stenen zuiltjes van 60 cm. De huishutten zijn goed opgezet, met beschilderde lemen muren of gevlochten wanden. De bedaking is van palm- of van bananenbladeren in geometrische patronen gelegd. De vele voorraadschuren zijn nog mooier: het skelet is van gekliefde bamboestokken, de wanden van vlechtwerk van dunne bamboetwijgen, suikerrietstengels of van palmbladeren. Er zijn heel wat verschillende patronen, figuren en versieringen. De dakjes zijn conisch en afneembaar en de spits eindigt in een toefje. Ook de voorraadschuren staan op zuiltjes.

Dicht bij Patna zitten we in een ministeriële chaos. Heel het verkeer zit betonvast. Slonzige soldaten met vage uniformen, schoeisel en mutsen (van bij een uitdrager?) geschouderd met oud-oorlogse Engelse geweren, politie in slonzige uniformen met lange bamboestokken gewapend, bezetten de baan met gammele jeeps en ander onbepaald tuig. Een minister uit Bihar is in Vishar stemmen gaan ronselen en keert terug naar Patna. Verboden de regionale tolgrens over te steken. We zitten in de verkeerschaos en de stank van de uitlaatgassen die in zwarte wolken opstijgt.

Francis en de chauffeur marchanderen, rijden enkele tientallen meters, marchanderen, rijden, marchanderen tot een pestbuil van een politieman de chauffeur met grote bus laat omrijden over een piepkleine kuilenweg. Een scherpe bocht, een lage wijdvertakte boom en aan de overzijde een paar stenen huizen. Met wrikken en wrikkelen komt de bus onbeschadigd uit de bocht en voor ons ligt, ginds, de grote weg naar Patna... leeg!

Drie uur en twintig minuten voor 10 km. Langzamerhand komt alles terecht. (...)

Het is stil op het plantsoen die zondag achternoen.

De derde week van de reis komen we laat aan in de hotels en missen aleens het avondmaal. We krijgen snax (=snacks) van kaas of vlees, fruit en jam, of we zoeken wat eetbaars aan een eetstalletje of in een eethuisje.

En 's morgens in die derde week moeten we op voor dag en dauw, zoals bv. 03:40 of 04:15 of 05:00, het mag liefst nog donker zijn. Op een dag worden we te laat telefonisch gewekt. We haasten ons, proppen valies en rugzak vol en verlaten de hotelkamer. "Sapristi," Paulette, "ik sta in mijn pyjama". We lachen ons tranen en een kriek. Tenslotte gepakt en gezakt naar het ontbijt. Een stevig ontbijt een goed begin voor de dag en de lange weg naar Patna.

Onderweg zie je veel aanzetten tot het bouwen van huizen, woonblokken. Onaf steken betonijzers in de lucht, trappen die naar nergens leiden, kamers met drie muren, onafgewerkte muren tussen betonconstructies. Kokers met twee of drie ruimtes, hogerop ontbreken vloeren/plafonds. Nog niet in staat van bewoning (naar onze normen) worden ze bewoond en zijn deur- en raamopeningen afgedekt met grote doeken. De muren niet gevoegd, gepleisterd of geschilderd. Lelijk, grijs, vuil, smoezelig in het eeuwige dwarrelende stof. Vervallen nieuwbouw.

(wordt vervolgd)

For a long time it had seemed to me that life was about to begin — real life. But there was always some obstacle in the way, something to be gotten through first, some unfinished business, time still to be served, a debt to be paid. Then life would begin.
At last it dawned on me that these obstacles were my life.

Alfred D. Souza

Via Luc - e-mail 10/10/2011

Where does the circle begin²

Where does the circle begin?
Is it a line you guess with your pen?
Is the passage of time
just a spin of a dime
along crooked line
to a finishing sign?
If you go on and on
feeling lost, feeling numb,
will you find what you want
in this meaningless hunt?

Where does the circle begin?
Is it the distance you run from your sin?
Is your knowledge of past
what sustains you to last,
what you've seen,
what you've done,
under moon, under sun?
If you keep looking back
on your life in the black
will you see what you want
in this meaningless hunt?

Where does the circle begin?
Is it the distance you mark from a pin?
If you run round the edge
on the cusp of the ledge
searching bush, searching hedge
in the seas that you dredge
if you look for the one
under heaven and sun
will you find what you want
in this meaningless hunt?

Where does the circle begin?
Can you trace another that's been?
If you copy your father,
your mother, your brother
will you find your true self
or will you still suffer?
Is there a template for you
to know what is true?
Can you find what you want
in this meaningless hunt?

Where does the circle begin?
I'll tell you, I've seen it, I've been!
It is born in the sound
of the voice of the ground
and the moon and the stars
and the sky that is ours
and the compulsion to ask!

And though I stand on the sand
With my heart in my hand
I can hear there's a sound
In the darkness I found

For there is infinite possibility
In the depths of my limits, see
From a seed grows a tall tree
And the knowledge we're born free!

And in the sound that I found
In the voice of the ground.
And the resonant art
Of my hand and my heart

Where does the circle begin?
It's easy, it's drawn from within!

---

² A poem inspired by the zen calligraphy ichi en so by Shingai Tanaka by Dan Osborne, http://www.youtube.com/watch?v=CXTE4_Oh4-o
Ekō jaargang 38 nr 2 (of Ekō nr 145)

Nieuwe horizonten

In vrede leven is allereerst vrede vinden met jezelf.
De meeste conflicten ontstaan of zijn een gevolg van het botsen van meningen of het gevolg van persoonlijke ambitie.
Stopt de ambitie, dan volgt de innerlijke vrede. Volgt de innerlijke vrede, dan leef je in balans met de wereld om je heen en is er geen nood meer aan conflict of het bestaan van een innerlijke verscheurdheid.

Verwondering – je situatie bekijken met een andere blik in je ogen – doet je een heel nieuwe wereld ontdekken in een jouw vertrouwde omgeving waarvan je niet wist dat hij bestond, maar die er altijd al was.

Onbevangen accepteren wat het leven biedt, schept nieuwe horizonten om naar uit te kijken – zonder dat je er zelf iets voor moet doen, en terwijl het leven je vrij laat in je handelen ...

Laat je jezelf vrij?

Shaku kajo – 28/10/2010

Hoezo verschillend?

Blijdschap, verdriet, ...
eenheid in verscheidenheid,
anders en toch hetzelfde,
mensen en hun emoties,
mensen,

verschillende waterplanten
die slechts het beeld van de vijver compleet maken.

Shaku kajo – 28/10/2010

Japan: het meest religieus atheïstisch land

Matthew Coslett³

Toen het Agentschap voor Culturele Zaken opdracht gaf een rapport over religieuze overtuigingen in Japan te maken, was men aanvankelijk door de resultaten verrast. In verhouding tot het aantal mensen die tot een bepaalde religieuze groep in Japan behoorden, kwam men tot het resultaat dat 209 miljoen mensen religieus waren aangesloten. Het probleem? Dit was bijna twee keer de bevolking van Japan!

Deze anomalie leek te suggereren dat Japan zeer religieus is. Uit verder onderzoek is echter gebleken dat dit vreemde resultaat werd veroorzaakt door het meervoudige stemgedrag van de ondervraagden. Veel mensen hadden meerdere mogelijkheden aangekruist. Immers, zoals het oude gezegde gaat: *een Japanner is geboren met Shinto riten, getrouwd met christelijke en begraven met boeddhistische riten.*

Echter wanneer in een aparte bevraging gepolst werd naar “atheïsme”, ontdekte men dat 31% van de Japanners ook bereid was om de ‘overtuigde atheïst’ aan te kruisen. Als de term ‘religieus niet-gebonden’ werd gebruikt in plaats van ‘atheïst’, was het ja-resultaat zelfs 57%.

Hoe kan een land tegelijkertijd zo atheïstisch en zo religieus zijn?

Volgens de ideeën ontwikkeld door wetenschappers als professor Phil Zuckerman en dr. Nigel Barber, is dit resultaat niet verwonderlijk. Immers, atheïsme wordt meestal beïnvloed door verschillende factoren, waarvan de meeste in Japan terug te vinden zijn. Bekijk de lijst maar eens: het kapitalisme (check), economische stabiliteit (check), politieke stabiliteit (check), existentiële stabiliteit (check). “Mensen die minder gevoelig zijn voor de vijandige krachten van de natuur voelen zich meer in controle over hun leven en hebben minder behoefte aan religie”, legt dr. Barber uit. Net zoals er ‘geen atheïsten in schuttersputjes’ zijn, gelooft hij dat er minder atheïsten zijn als de wereld relatief stabiel is. “Atheïsme floreert te midden van welvaart, waar de meeste mensen zich economisch veilig voelen.”

---

³ Bron: <http://blog.gaijinpot.com/japan-religious-atheist-country/> - 08/02/2015 - vertaling: Rob Van Gelder
Ekō jaargang 38 nr 2 (of Ekō nr 145)

Dus wat is er aan de hand? Als we aannemen dat Japan een perfecte voedingsbodem voor een atheïstische gedachte is, hoe kunnen zo veel mensen beweren eveneens religieuze overtuigingen te hebben? Hoe kan een land tegelijkertijd zo atheïstisch en zo religieus zijn? Immers, als je je door de menigte gewrongen hebt op 初詣 (Hatsumōde - het nieuwjaarsbezoek aan een shinto-tempel), is het moeilijk te geloven dat statistisch gezien een aanzienlijk percentage van die wachtenden zichzelf identificeerden met een ‘overtuigd atheïst’.

“Veel van wat wordt gedaan op Nieuwjaar en お盆 (het O-Bon festival⁴) vereist geen voorafgaande of vaste religieuze betrokkenheid van de deelnemers”, verklaart Ian Reader, hoogleraar Godsdienstwetenschappen aan de Lancaster University. “De goden en Boeddha’s worden gezien als ondersteunend en men kan tot hen bidden, zonder de verplichting om zich bij een religieuze organisatie aan te sluiten. Of zelfs zonder geloof in hun bestaan te bevestigen.”

Als auteur van talrijke boeken over het onderwerp, is professor Reader van mening dat de vraag of Japan al dan niet atheïstisch, buiten de kwestie. “Enquêtes bevragen meestal een bepaalde religieuze overtuiging (shūkyō shin 宗教心 - het hebben van een religieus gemoed), maar dat kan door gewone mensen worden geïnterpreteerd als vragen of ze vertrouwen hebben in een ‘specifieke religieuze organisatie’. De meesten zouden ontkennend antwoorden”, legt hij uit. “Het betekent niet dat ze ‘atheïst’ zijn, in termen van het ontkennen van het bestaan van een god. Deze studies wijzen eerder op een ‘niet helemaal zeker’ houding dan op een vaste regel.”

Zeker een van de grote problemen met te zeggen dat de Japanners ‘atheïst’ zijn, is dat het atheïsme bepaalt dat er een ‘god’ is om niet in te geloven⁵. In plaats daarvan spreken Japanse religies zich niet uit over deze kwestie. Immers, zijn de kami, geesten en groepen voorouders die deel uitmaken van de Japanse inheemse geloofs-overtuiging, echt gelijk aan de god van de Abrahamitische religies? In zijn boek ‘Rush Hour of the Gods’ zegt Neill McFarland dat het heel moeilijk is om de definitie van kami te categoriseren. Elementaire

---

⁴ midden augustus, vergelijkbaar met Allerheiligen in het Westen.

⁵ of, anders geformuleerd, het niet geloofwaardig vindt te geloven in een god.

grondbeginselen van het leven, hemellichamen, natuurkrachten, topografische kenmerken, natuurlijke objecten, bepaalde dieren, de geesten van de doden en zelfs invloedrijke mensen kunnen allemaal zonder probleem worden opgenomen in een beknopte omschrijving van de kami. Het is een beetje moeilijk om te zeggen dat je niet gelooft in de ‘natuurlijke krachten’ en ‘fundamentele levensprincipes’! In plaats daarvan gelooft Ian Reader dat je de Japanse cultuur en religie moet beschouwen als één geheel en dat je beter niet het een van het ander probeert te scheiden. “De Japanse samenleving en cultuur zijn onlosmakelijk verweven met religieuze thema’s”, schrijft hij. “Japanse religie is een diepe en aanhoudende stroom van religieuze motieven verweven met, in plaats van los van, andere aspecten van het Japanse leven en de Japanse maatschappij.”

Met andere woorden, de religie in Japan is niet iets dat je kunt opdelen in ‘geloven’ of ‘niet geloven’. Het is zo overheersend en allesomvattend dat het ene niet kan bestaan zonder het andere. Misschien had de filosoof Daisetsu Suzuki vele jaren geleden toch gelijk. Hij beweerde dat religie zo in de Japanse cultuur verweven zat dat je bijna automatisch deel ging uitmaken van deze ‘religie’ omdat je als Japanner geboren werd en zo deel ging uitmaken van de rituelen en vieringen. Toegegeven, hij had het waarschijnlijk over het Zen-traditie, maar iets soortgelijks kan worden gezegd van het shintoïsme. “De religie-seculiere tweedeling werkt gewoon niet bij de analyse van de Japanse instellingen. Ritueel is alomtegenwoordig op elk niveau van de samenleving. Een overtuigender model is dat van een familie met overlappende rituele gebruiken die ideeën over wederkerigheid, zelfopoffering en afhankelijkheid delen.” Dr. Timothy Fitzgerald van de Universiteit van Sterling stelt: “In een dergelijk breder perspectief, bevrijd van de drang om rituelen en ervaringen in ofwel een ‘religieuze’ of ‘seculiere’ tas te steken, worden bepaalde conceptuele verwarringen voorkomen.”

*Waterbekken bij Rokkaku-do, Kyoto -
detail meteen paar boeddha-beeldjes
Fons 10/09/2011*

Het kleine golfje

Een kleine golf zei tegen de huizenhoge slaggolf, terwijl ze samen door de oceaan joegen:

“Jij gaat straks een spetterende klapper maken, en het enige wat ik kan doen is met een klein kletsje achter jou neerploffen.”

“Dat zie je verkeerd,” zei de grote golf.

“Nietwaar. Ik ben maar een miezerig klein golfje, niemand zal zelfs maar merken dat ik er ben...”

“Golfje, waar ben je van gemaakt?”

“Van water.”

“En waar ben ik van gemaakt?”

“Ook van water.”

“Dan zijn we in essentie toch gelijk.

We zijn allebei van water, en als we straks geen golven meer zijn, dan zijn we weer water.”

“En dan?”

“Wat heeft het voor zin om vergelijkingen te trekken?”

We zijn toch hetzelfde?”

“Verdorie, je hebt gelijk, meneer de Slaggolf.

En de volgende keer word ik een monster van een vloedgolf.”

“Ook goed,” antwoordde de supergolf.

Shaku kajo – 04/12/2006

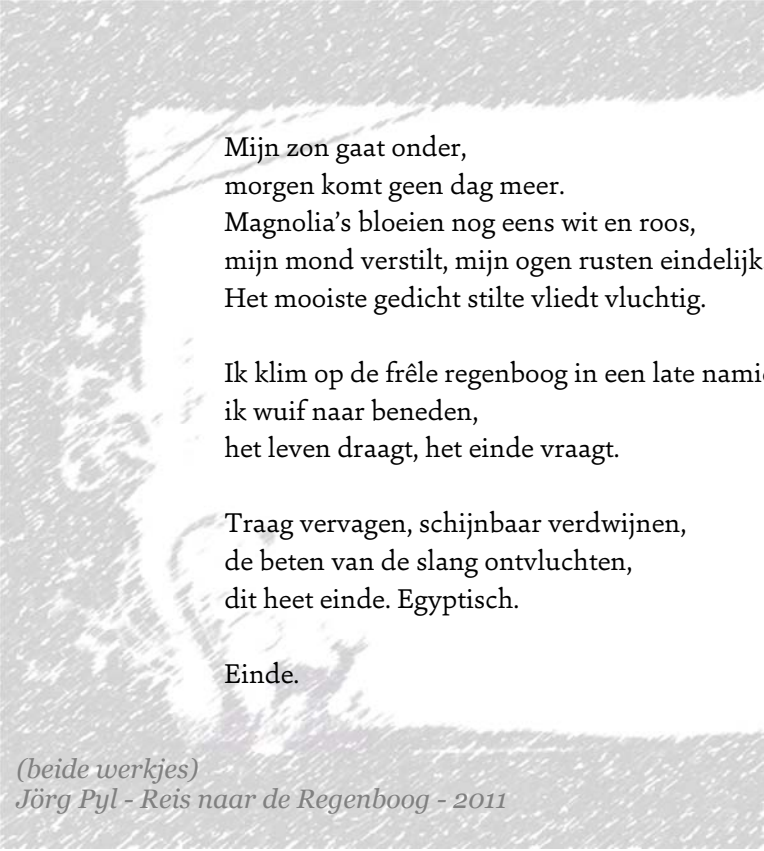
Mijn pad

Waar het pad me voert
weet alleen het pad zelf;
ik ...
kan slechts ondergaan.

Shaku kajo – 02/08/2010

Een man aan het strand leest de krant
de wind wakkert aan
veroorzaakt een strijd van de man met de krant
de krant kreukt, wappert, vliegt weg,
vrijheid vervuiling, ontwikkeling.

Is het de wind, is het papier
of de inhoud van het nieuws,
die deze man tot vertwijfeling brengt.

Mijn zon gaat onder,
morgen komt geen dag meer.
Magnolia's bloeien nog eens wit en roos,
mijn mond verstilt, mijn ogen rusten eindelijk.
Het mooiste gedicht stilte vliedt vluchtig.

Ik klim op de frêle regenboog in een late namiddag,
ik wuif naar beneden,
het leven draagt, het einde vraagt.

Traag vervagen, schijnbaar verdwijnen,
de beten van de slang ontvluchten,
dit heet einde. Egyptisch.

Einde.

(beide werkjes)

Jörg Pyl - Reis naar de Regenboog - 2011

The Balance

I one day saw the world I lived in
was but the mirror of myself.

I was a world within a world,
one with the universe around me.

I could choose my surroundings
and the people I wanted to frequent.

I could be alone without feeling lonely.
The bliss of solitude!

I realized I was just another sun
in one more brilliant heaven.

Days spent in meditation at the garden table
had done me good.

It little mattered
if I shared the fruits of writing with another.

I was my own man at last,
the reader, judge and critic of my work.

I had found a peaceful happy balance
in the beauty of my self.

*Marcus Cumberlege – 23/08/2010
www.marcuscumberlege.com*

De leer van de boeddha in het onderwijs

Myoshin-Friedrich Fenzl

Het belang van onderwijs in de opvoeding kan niet voldoende benadrukt worden. Het is dan ook geen verrassing dat de koepelorganisatie van de boeddhistische verenigingen in België, de Boeddhistische Unie van België (BUB), sinds een aantal jaren opleidingen o.a. voor toekomstige leraren boeddhisme organiseert.

Ook in andere Europese landen wordt deze noodzaak al een hele tijd aangevoeld. Wellicht kunnen we nog wat leren van de Oostenrijkse situatie die in onderstaand artikel werd geschetst door Myoshin-Friedrich Fenzl in Dharma World⁶.

Als je in dit artikel “Oostenrijk” vervangen zou door “België” (o – indien je het verkiest – Vlaanderen en/of Wallonië), zal je merken dat we veel van mekaar kunnen leren...

Oostenrijk heeft ontdekt dat er vijf principes noodzakelijk zijn om boeddhistisch onderricht in een niet-boeddhistisch land te kunnen verbeteren – maar de belangrijkste taak zou toch de opleiding van competente Dharma leraars moeten zijn.

Jaren geleden, in de lente van 1983, kreeg boeddhisme een officiële status in Oostenrijk. Dit was de eerste keer dat boeddhisme officieel werd erkend op het Europese vasteland. Door deze erkenning kende de Oostenrijkse regering aan de boeddhisten al de rechten en privileges toe die de volgelingen van de hoofdreligies (christendom, jodendom en islam) al lang hadden genoten in Oostenrijk.

Oostenrijkse boeddhisten hadden hard gewerkt om deze wetgeving erdoor te krijgen en waren erg opgetogen, maar eens deze erkenning bereikt, ontstond, in het bijzonder bij de jongere generaties, een tot dan onuitgesproken belangrijke bezorgdheid: er was dringend nood aan degelijk onderricht voor kinderen en jongeren in het land. Sommigen pleitten voor doorslaggevende stappen om een boeddhistisch onderricht te creëren dat voldoende uitgebreid zou zijn om de vele noden van de boeddhistische gemeenschappen in Oostenrijk voor decennia lang in de toekomst veilig te stellen. Aldus werd de Oostenrijkse Boeddhistische Vereniging opgericht als een

---

⁶ Myoshin-Friedrich Fenzl, *A Buddhist Education in a European country: Austria as a Case Model*, in Dharma World, mei-juni 2004, blz. 27-30.
Ekō jaargang 38 nr 2 (of Ekō nr 145)

religieus orgaan dat een curriculum zou ontwerpen voor boeddhistisch onderricht en dat algemene richtlijnen zou geven voor de opleiding van leraren boeddhisme.

De Rooms-katholieke gordel van Europese naties strekt zich over het continent uit van Spanje en Ierland in het westen tot Polen, het thuisland van de huidige paus, in het oosten. Oostenrijk bevindt zich in het midden, met 87 procent van zijn bevolking behorende tot de Rooms-katholieke kerk. Ook al is in veel gevallen deze verwantschap slechts nominaal, de intellectuele en culturele impact van het Rooms-katholieke denken op Oostenrijkers was altijd diepgaand.

Tot het midden van de negentiende eeuw werd het schoolonderricht in Oostenrijk bijna uitsluitend gedomineerd door de Rooms-katholieke kerk, die duizenden scholen van alle niveaus beheerde. Mijn vader en veel leden van mijn familie liepen bijvoorbeeld school in de Kremsmünster abdij, een klooster dat basisonderwijs verzorgde sinds de achtste eeuw – in die tijd heersten de Nara keizers over Japan. Heel wat katholieke scholen bouwden een excellente reputatie op, zowel in binnen- als in buitenland. Maar nog effectiever dan de opleiding van jongeren in de school was het subtiele onderricht dat uitging van de katholieke opvoeding thuis, met de bedoeling een kind om te vormen tot een trouwe volgeling van het katholieke geloof en zijn instelling in de wereldse maatschappij – de kerk.

Het doel van de Oostenrijkse Boeddhistische Vereniging is een atmosfeer te creëren die jonge boeddhisten een gelijkaardige voedingsbodem en begeleiding kan bieden.

De Oostenrijkse Religie Wet staat de opleiding van een erkende religie toe in eender welke officiële school van zodra er drie of meer kinderen tot die religie behoren. Maar voor boeddhisten wordt dit privilege tenietgedaan door hindernissen op een veel eerder niveau.

1 Situatie binnen de familie

Het eerste obstakel wordt gevormd bij de kleinste cel in de samenleving – de familie. Diegenen die op de hoogte zijn van de boeddhistische gemeenschappen in centraal Europa realiseren zich dat vaak slechts een enkel familielid boeddhist is, meestal de vader.

Deze situatie veroorzaakt niet alleen dat de boeddhistische vader geïsoleerd wordt, maar ook dat er een belangrijke tekortkoming dreigt in het religie-onderricht van de kinderen. Indien de niet-boeddhistische echtgenote een fervent aanhanger is van een andere religie, is ze wellicht een christen. Huwelijken van een boeddhist met een moslim of een hindoe komen slechts uitzonderlijk voor in centraal Europa, ook al kan dit in Oost-Azië heel anders liggen. Christenen zijn door hun kerk verplicht en worden aangespoord om bij iedere gelegenheid – zoals huwelijk, doopsel en vormsel – hun kinderen de boodschap van Jezus Christus te onderwijzen. In het recente verleden gebeurde het zelfs dat een christelijk conservatieve priester weigerde een kind te dopen als een van de ouders niet gelovig was, of als niet beide ouders beloofden hun kind op te voeden volgens het christelijk geloof.

De boeddhistische partner in een huwelijk met een niet-boeddhist bevindt zich vaak in een netelige positie. Hij voelt zich verplicht door de boeddhistische tolerantie om toegevingen aan zijn partner te doen. Hij wordt geconfronteerd met sociale kringen die zich in het beste geval onverschillig opstellen jegens boeddhisme. Vaak is zijn eigen familie, alsook die van zijn echtgenote, christen, gedeeltelijk vanuit traditie, de zogenaamde christenen door het certificaat van het doopsel, gedeeltelijk vanuit devotie. Zijn burens, vrienden en leraren van zijn kinderen zijn christen. De christen partner ontvangt morele steun van haar priester, deken of kerkcongregatie. Maar waar kan de boeddhistische partner de steun vinden die nodig is om zijn kinderen groot te brengen in de Boeddha Dharma, en om zijn kinderen de edele leer van de Verlichte te onderrichten?

Daarenboven leeft het merendeel van de boeddhisten in centraal Europa geografisch verspreid van elkaar – 80 procent van alle Duitssprekende boeddhisten leven geïsoleerd van elkaar – en missen daardoor steun van de gemeenschap⁷. Bovendien is het niet de gewoonte dat boeddhistische gemeenschappen de idee van boeddhistische solidariteit cultiveren of zich moeite getroosten om strategieën te ontwikkelen voor het boeddhistisch onderricht van hun jongeren. Daarom is het niet verwonderlijk dat het merendeel van de

---

⁷ de sangha, het derde juweel, naast de Boeddha en de dharma.
Ekō jaargang 38 nr 2 (of Ekō nr 145)

kinderen uit dergelijke gemengde huwelijken wordt opgevoed vanuit het christelijk geloof. In mijn meer dan veertig jaar praktijkervaring als Dharmaleraar heb ik meermaals situaties meegemaakt waarbij devote boeddhisten gezwicht zijn voor de druk van hun christelijke omgeving en de keuze maakten hun kinderen niet groot te brengen volgens de leer van Shakyamuni. Hoe spijtig! Zelfs de meest tolerante boeddhist kan zich hierbij niet anders voelen dan dat dit verkeerd is, dat de boeddhistische idee van tolerantie en goodwill misbruikt werd.

Boeddhistisch onderricht zou moeten beginnen bij de keuze van de huwelijkspartner. Vaak doe ik bij onze jonge boeddhistische mannen en vrouwen de oproep om evenveel aandacht te besteden aan de religieuze overtuiging van hun toekomstige partner als aan seks appeal, beroep, gezondheid of vermogen. De vraag omtrent religie-onderricht en de toegevingen die de partner in dit opzicht bereid is te doen, zijn cruciaal voor een eerlijk, harmonieus huwelijk, eentje dat diepgang kan geven aan de relatie tussen twee personen van een verschillende levensovertuiging.

2 Situatie in de maatschappij

Het tweede obstakel wordt gevormd door de maatschappelijke omstandigheden.

De westerse maatschappij is vormgegeven vanuit tweeduizend jaar Christendom. Doorheen die periode heeft de leer van Jezus Christus haar stempel gedrukt op onze cultuur in kunst, muziek en literatuur. De belangrijke, tijdloze meesterwerken van de westerse geest geven uitdrukking van deze invloed, net zoals folklore, gewoonten en festivals bij de overgang van de seizoenen. Op gelijkaardige manier zou dit een doel kunnen worden van het onderricht in de leer van de Boeddha: in wezen de vorming van de visie en het bewustzijn van een generatie jongere boeddhisten.

Terwijl de scholen in Oostenrijk tegenwoordig erg gesecculariseerd zijn, blijft christelijk religie-onderricht een verplicht onderdeel van de lessen. Ouders hebben het recht om hun kinderen uit die lessen te houden, en teenagers kunnen vanaf hun veertiende op eigen initiatief beslissen weg te blijven. Hoe dan ook, zo een beslissing is noch eenvoudig noch praktisch.

Vooral in kleinere steden en dorpen waar vooroordelen meer overheersen dan in steden met anonieme massa's mensen, lopen kinderen die opteren de christelijke lessen over te slaan, het risico om behandeld te worden als buitenstaanders en onderhevig te worden aan discriminatie. De positie van deze kinderen dreigt zelfs nog kwetsbaarder te worden indien hun ouders een positie van aanzien in de maatschappij bekleden – zoals dokter, leraar, ambtenaar of zakenman bijvoorbeeld – en waarbij hun leven dus meer openbaar bekend raakt. In Oostenrijk is dergelijke discriminatie duidelijker merkbaar in het westen, met zijn traditionele provincies langsheen de Duitse en Zwitserse grenzen, dan in het oosten waar de hoofdstad Wenen zich bevindt.

Men kan niet ontkennen dat een kind dat als boeddhist door het leven gaat in een christelijke maatschappij zich heel wat dingen zal moeten ontzeggen waarvan een christelijk kind wel kan genieten – Kerstmis en Sint-Niklaas enerzijds, vormsel en heilige communie anderzijds. Bij deze gelegenheden is het christelijk kind het centrum van het familiaal leven; los van de geschenken dat het krijgt van ouders en familieleden, is er ook het blij uitkijken naar die feesten, en naar het samenzijn met vrienden en schoolkameraden. Boeddhistische kinderen zouden, bij gebrek aan dergelijke plezierige ervaringen, bittere frustratie en een gevoel van inferioriteit kunnen ervaren.

Doorheen de jaren heb ik dikwijls de opinie gehoord dat het beter is dat kinderen kunnen opgroeien naast hun klasgenoten of speelkameraadjes dan dat de aandacht te zeer zou gaan naar hun religieuze verschillen. Dit was in feite de situatie bij bijna alle 147 jonge Tibetaanse kinderen die door gastgezinnen in Zwitserland in de vroege zestiger jaren werden grootgebracht, 13 kinderen vormden de uitzondering. Zoals een studie door een Zwitserse en een Duitse ethnosociologist vermeldt, waren deze Zwitserse pleegouders, ondanks een belofte aan de Dalai Lama dat de kinderen zouden worden opgevoed volgens de boeddhistische leer, er hoofdzakelijk om bezorgd dat “de kinderen zich geïsoleerd zouden voelen indien ze een andere religie zouden gehad hebben dan hun pleegbroers en –zusters en hun schoolmakers.” Ditzelfde standpunt werd verwoord door

interraciale koppels in Oostenrijk bij wie de Aziatische partner boeddhist was.

We moeten zeker situaties proberen te vermijden waarbij boeddhistische kinderen in een christelijke maatschappij zouden aanzien worden als sociale outlaws (vogelvrijverklaarden) of waarbij zij het slachtoffer van frustratie of isolatie zouden worden. Onlangs stuurde ik aanbevelingen naar autoriteiten in Oostenrijk en Duitsland over hoe de leer van de Boeddha zou kunnen onderricht worden in families en in de maatschappij. Mij lijkt het belangrijk dat boeddhistische kinderen hun eigen feestdagen en festivals kunnen vieren. En vooral op de dagen dat christelijke kinderen hun festivals hebben, zouden boeddhistische kinderen de warmte en affectie van hun ouders moeten kunnen voelen. De ouders zouden de kinderen dan speciale ervaringen kunnen bieden – een trip om iets te bezoeken dat hen na aan het hart ligt, een beestje, bloemetje of kunstwerkje. Dit zouden dagen moeten zijn die hen langer bijblijven.

Ik vraag u, waarom zouden we geen speciale boeddhistische feesten voor kinderen in het leven roepen? Deze feesten zouden aan de kinderen een gevoel kunnen geven dat ze echt tot de boeddhistische gemeenschap behoren, met heel wat meer betekenis dan een saaie, geraffineerde voordracht of een urenlange meditatie.

Terzelfdertijd is het belangrijk dat boeddhistisch religie-onderricht noch de christelijke religie noch haar praktijken negeert. Boeddhistische jeugd zal enerzijds baat hebben bij de kennis van christelijke religieuze gewoonten, en anderzijds waardering voor de vele westerse kunstwerken en muziek geïnspireerd door het christelijke geloof. Maar we moeten het belang benadrukken van de rechten en de verantwoordelijkheden van boeddhistische ouders. Hun kinderen opvoeden, en ze de levensfilosofie van hun ouders bijbrengen, is een universeel recht van alle burgers in een democratische maatschappij, en een authentiek menselijk recht, ongeacht de religie.

Boeddhistische organisaties zouden er, op nationaal en internationaal niveau, moeten op toezien dat dit menselijk recht geen geweld wordt aangedaan. Dit zou het publieke standpunt moeten zijn van de

boeddhisten in de Europese maatschappij van de toekomst. En het zou de verantwoordelijkheid moeten zijn van de individuele boeddhist om zijn kinderen de edele waarheden van Shakyamuni Boeddha te onderrichten.

3 Gebrek aan boeddhistische literatuur

Dit is het derde obstakel – het gebrek aan boeddhistische literatuur in Oostenrijk.

Het merendeel van de boeddhisten in het westen maken voor het eerst kennis met de leer via het geschreven woord. Lang vóór ze hun eerste boeddhistische dienst of hun eerste meditatiecursus bijwonen, lazzen ze een boeddhistisch boek, of ze het nu per toeval in een boekhandel vonden of van een vriend of collega ontvingen.

Er zijn meer kopers van boeddhistische boeken dan er leden zijn van boeddhistische verenigingen en gemeenschappen. Het grote aantal aan boeddhistische titels dat ieder jaar wordt gepubliceerd veronderstelt een breed en ontvankelijk publiek voor het boeddhistische gedachtengoed. Hun beschikbaarheid komt tegemoet aan een algemene interesse in de leer, en de boeken voorzien boeddhistische ouders en leraren van bruikbaar advies om hun kinderen op te voeden, en ze stellen jongeren in de gelegenheid de leer te benaderen via aan hun leeftijd aangepaste literatuur. Het is echter te betreuren dat van de vele titels die voor de internationale markt bedoeld zijn, slechts een klein aantal beschikbaar is in de Duitse taal.

Niet alle Oostenrijkers en Duitsers hebben voldoende kennis van de Engelse taal om boeddhistische literatuur in het Engels vloeiend te kunnen lezen; bij de jongeren is dit aantal nog lager. Daarnaast richten de beschikbare boeddhistische boeken zich meer specifiek tot een Aziatisch of Amerikaans publiek, en is hun context niet makkelijk vertaalbaar naar de cultuur van centraal Europa. Daarom is het absoluut noodzakelijk dat een substantieel pakket aan boeddhistische literatuur wordt geproduceerd voor Oostenrijkse en Duitse lezers in het Duits en in andere Europese talen.

4 Afwezigheid van een boeddhistische religieuze geschiedenis in Europa

Tenslotte heeft boeddhisme weinig geschiedenis of traditie in Europa. De specifieke situatie van boeddhisten, hun leven lang omringd door christendom, duidt zowel op obstakels als op de nood om een boeddhistisch onderwijssysteem tot stand te brengen.

Boeddhisten in Azië kunnen terugkijken op een lange geschiedenis van boeddhistisch onderricht dat zijn haalbaarheid doorheen eeuwen heeft bewezen, maar het boeddhisme in het westen is een kwestie van *terra incognita* (nog onbekend terrein). Natuurlijk zijn er verschillende wegen mogelijk om boeddhistisch onderricht in Europa te realiseren, afhankelijk van de verscheidenheid aan boeddhistische scholen, en van de vraag of het meer filosofisch dan wel religieus van aard moet worden. Nochtans zijn er, globaal gezien, bepaalde grondbeginselen waarover iedereen het kan eens zijn bij de opzet van boeddhistisch onderricht.

Wat de onmiddellijke toekomst betreft zouden volgende punten in overweging genomen dienen te worden:

- (a) De opleiding van een contingent boeddhistische Dharmaleraren. Dit contingent zou moeten gerekruteerd worden uit professionele leraars, sociaal werkers, jeugdpsychologen, en dergelijke. De lijst kan uitgebreid worden met studenten die een leraarscarrière voor ogen hebben alsook met leken die interesse tonen in en talent hebben voor opvoeding.
- (b) Seminaries die de leer van de Boeddha en de Dharmaleraren bekend maken bij het breder publiek.
- (c) Weekendcursussen en meetings voor begeleiding en advies van ouders en opvoeders.
- (d) Een jaarlijks boeddhistisch jeugdzomerkamp – voor kinderen tussen acht en vijftien jaar oud – waar de studie van de leer wordt afgewisseld met spel en sociale activiteiten.

(e) Een project om een boeddhistische kleuterschool in het Duitssprekend gedeelte van Europa op te richten als een model voor toekomstige initiatieven.

*Uittreksel uit het filmpje **24/7, isn't that too much?**
waarbij je de tempelverantwoordelijke een week lang kan volgen:
<https://www.youtube.com/watch?v=LnPGnyLKsIO>
credits: jikōji-sangha, en vooral Nicolas De Geest - 2014.*

5 Toestand van boeddhistisch religie-onderricht in Oostenrijk⁸

Bij de erkenning van het boeddhisme door de Oostenrijkse regering, legde het bestuur van de Oostenrijkse Boeddhistische Vereniging aan het Ministerie van Onderwijs een curriculum voor het boeddhistisch religie-onderricht voor. Dit curriculum werd officieel door de verordening van 20 mei 1992.

Volgens deze verordening worden leraars boeddhistische religie betaald door het Ministerie van Onderwijs, en zijn de schoolautoriteiten verplicht geschikte voorzieningen te treffen voor boeddhistisch religie-onderricht. Al wat vereist is, is – zoals hoger vermeld – een minimum van drie kinderen van wie de ouders te

---

⁸ Wil er rekening mee houden dat dit artikel werd geschreven in 2004...
Ekō jaargang 38 nr 2 (of Ekō nr 145)

kennis geven dat ze boeddhistisch onderricht voor hen wensen. Voor het ogenblik brengen zestien mannelijke en vrouwelijke religieleraars de edele leer van Shakyamuni bij leerlingen van het basisonderwijs en het secundair onderwijs in zeven van Oostenrijks negen provincies.

Tussen de studenten bevinden zich inlandse Oostenrijkers zowel als Oost Aziaten die al jaren in Oostenrijk wonen. Enkele jaren geleden werd een boeddhistisch eindexamen, in Oostenrijk gekend onder de naam “Matura” ingevoerd; sindsdien slaagden meer dan een dozijn studenten met succes voor deze proef. (Boeddhistisch religie-onderwijs was recent het onderwerp van een speciaal programma op de Oostenrijkse televisie).

De directeur van het boeddhistisch religie-onderwijs is Kurt Krammer, een leraar bij een commerciële hogeschool. Hij is de voorzitter van de Boeddhistische Vereniging van Salzburg, en hij is zelf boeddhistisch religie leraar.

Boeddhistische religie leraars worden op dit ogenblik opgeleid via correspondentie cursussen en seminaries van drie dagen, die drie of vier keer per jaar worden georganiseerd. De Oostenrijkse boeddhisten hopen van ganser harte dat op middellange termijn een instituut voor boeddhistische onderricht wordt opgericht.

Myoshin-Friedrich Fenzl

was leider van de Jōdo-Shinshū beweging in Oostenrijk, de oprichter en plaatsvervangend voorzitter van de Boeddhistische Vereniging van Salzburg, die een variëteit aan boeddhistische en interreligieuze activiteiten bevordert, zoals meditatie sessies, videovoorstellingen, voordrachten, jaarlijkse boeddhistische feesten, religie onderricht voor kinderen en jongeren en aalmoezenierschap voor hospitalen.

Hij overleed op 08/12/2014.

En toen klonk het Namō Amida Butsu

Dikwijls vragen mensen me wat me bezielt om alleen maar een Naam te prevelen als ik nood heb aan wat spirituele input. Wat voor nut heeft dat nu?

Toch lijkt het me niet zo onlogisch, als je weet dat mensen bij de geringste tegenslag of vreugde, naargelang een stevige vloek slaken of een vreugdekreet, een klank. Het is als een oerschreeuw diep uit je binnenste, niet omdat je het wil, maar omdat het spontaan opborrelt, omdat je het nodig hebt; om je te outen, om expressie te geven aan je meest intense gevoelens, ingetogen of uitbundig. Zo ook dus mijn Nembutsu. Namō Amida Butsu. Het is mijn manier om (vooral mezelf dan toch) te bevestigen wat ik ben, wie ik ben, hoe om te gaan met de Dharma.

Er zijn 84 000 manieren om de Dharma te beleven, althans volgens de Boeddha. Voor een beperkt iemand die wanhopig faalt en struikelt in zijn beklimming van de berg op weg naar verlichting, is het niet eenvoudig om telkens weer recht te krabbelen. Er rest me dan maar één middel, en dat is Namō Amida Butsu. De expressie van dankbaarheid omdat ik desalniettemin de berg mag beklimmen, mag genieten van zijn schoonheid ondanks dat ik de top niet zal bereiken. Het pad is de berg zelf, de berg is het pad; “nothing else matters - just a walk on the wild side...”

Een naam is alles, een naam is niets. Als je geen naam hebt besta je niet voor de maatschappij, als je een naam hebt brengt dit verantwoordelijkheid mee: het maakt iets herkenbaars van jou, het is iets persoonlijks. Een naam slaat altijd op iets: het dekt een lading, een persoon, een principe, een emotie, een gevoel. Woorden zijn machtig, ze kunnen bedreigend of bevrijdend zijn, hoopvol, rustgevend of angstwekkend. Soms zijn ze duister, soms helend, soms lopen ze over van liefde, soms van verdriet. Ze dekken de bedoeling en intentie van wat erachter zit.

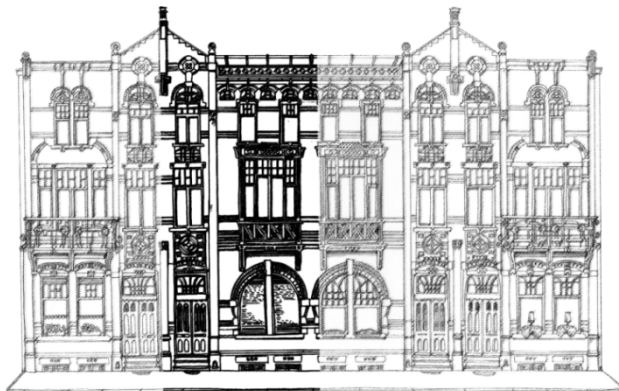
Zo ook Namō Amida Butsu. Het zit er allemaal in vervat: mijn hele leven, mijn hele zijn, mijn hele aanvoelen, ... mijn falen, mijn successen; soms bevrijdend, soms troostend, soms ...

Shinran Shōnin zei dat er buiten de Nembutsu geen Amida Boeddha bestaat. En toch zit er zoveel meer vervat in die éne uiting van Namō Amida Butsu.

Shaku Kajo – 20/02/2015

Open Deur 2015

Wij hebben de eer U uit te nodigen op onze
Open Deur
vrijdag 1 mei – zondag 3 mei 2015

ter gelegenheid van ons **38ste werkjaar**
en onze **37ste Tempeldag**
(herdenking van de inhuldiging van de jikōji-tempel op 6 mei 1979)

JE EIGEN PAD IN VERTROUWEN

Tempel van het Licht van Mededogen
Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw

Pretoriastraat 68 - B-2600 Antwerpen (Belgium)
tel. +32 (0)475 62 78 36
www.jikoji.com ✉ info@jikoji.com

vrijdag 1 tot en met zondag 3 mei 2015

tussen 10 en 18 uur open deur

doorlopend bezoek aan tentoonstelling:

- beeldwerken: Ward van Honsté
- schilderijen: Magda Vyaene
- foto's van kunstenaarscollectief:
Eric Clerinx, Elke Belloy, Anne-Sophie Bruylants, Kris Ceuppens, Jeff Kerkhof,
Jim Van Loo en Sam Van den Wijngaert

en knutselen o.l.v. Benny & Veronique Sterckx, Francine Huygen en Heidi Verwimp

plus voordrachten, workshops en ceremonies:

vrijdag 1 mei 2015

- 11 uur ceremonie in de tempel door Fons Martens (junirai)
met vragen & antwoorden
- 13 uur voordracht Bond Zonder Naam door Patrick Hanjoul
- 14 uur workshop sushi maken door Maja Van Loon en Caroline Cornelis

zaterdag 2 mei 2015

- 11 uur ceremonie in de tempel door Greta Hamal (juseige)
met vragen & antwoorden
- 14 uur Tai-ch'i sessie door Heidi Verwimp, Francine Huygen en Jose Pimienta
- 16 uur voordracht Femma Berchem door Diana Truyts

zondag 3 mei 2015

- 11 uur ceremonie in de tempel door Rob Van Gelder (junirai)
met vragen & antwoorden
- 13 uur meditatie in het hier en nu door Rob Van Gelder
- 14 uur voordracht Wereldwinkel Berchem door Hugo Keersmaekers
- 16 uur stadsdichter Jörg Pyl

Naar de wereld kijken⁹

Nogmaals een dharmagesprek van Daniëlle Girardin...

Een tijd geleden vertelde Katrien over de woede die ze voelde toen een maaaimachine bezig was alle bloemen op de berm van een weg af te rijden, en over hoe ze in het reine trachtte te komen met die woede door te wijzen op i-shin, de eensgerichtheid van het gemoed op het heilzame.

Ik moet bekennen dat wanneer ikzelf geconfronteerd word met dergelijke situaties, mijn ergernis en kwaadheid meestal duidelijk de bovenhand hebben op gedachten aan het heilzame of op ervaringen van mededogen. Maar als je dan de aandacht richt op die ergernis zelf, ze tot object van het bewustzijn maakt, dan wordt het mogelijk te zien hoe ze samenhangt met andere fenomenen in het bewustzijn, en dan wordt het mogelijk te ervaren waar die ergernis eigenlijk vandaan komt, en de wortels ervan kunnen voor verschillende mensen anders liggen.

Je moet je Katriens situatie eens voorstellen: je staat daar in een wei, het is voor de eerste keer in weken terug een beetje zonnig, de bloemenknoppen hebben hierop gewacht om zich te openen, je ademt de geuren in, je hoort het geluid van insecten, en dan plots komt daar die machine en alles is weg...

We hebben allemaal wel soortgelijke ervaringen. Misschien heb je een plek waar je soms naartoe gaat, een van de weinige stukjes spontaan groen aan de rand van de stad - een miniatuur-wildernisje als het ware. En op een dag kom je daar: er staan bulldozers, alles wordt met de grond gelijk gemaakt, en ze zetten er een monster van een gebouw.

Vanwaar de woede die oprijst in dergelijke situaties?

Uiteindelijk denk ik dat die woede oprijst omdat je impliciet een vergelijking maakt tussen de concrete, geleefde wereld waarin al die

---

⁹ Uit *Het volstrekte vertrouwen*, een verzameling van dharmagesprekken door Daniëlle Girardin (1958-1993), uitgegeven door De Simpele Weg in 1993, blz 20-23 – en binnenkort verkrijgbaar in digitale versie... *Interesse? Laat het ons maar horen/lezen...*

dingen gebeuren, en een ideale, geconstrueerde wereld in je hoofd, waarin het allemaal anders is, en die als waardeschaal dient om deze wereld te beoordelen in termen van goed en kwaad, wenselijk en onwenselijk.

Maar wat is het statuut van die ideaalwereld?

Uiteindelijk gaat het hier om een voorstelling in het bewustzijn, een wereld die de geestelijke kristallisatie is van een vaag verlangen, een nostalgie, een beeld van een aards paradijs, vervuld van wat Nietzsche het “groene-weide-geluk” noemt.

Het beeld van zo een dergelijke ideaalwereld is niet iets dat persoonlijk van Katrien komt, of van mij; het is eigen aan ons mens-zijn zelf. In elke cultuur treffen we dergelijke beelden aan. Wanneer we ons beperken tot de westerse traditie, zien we het opduiken in het Genesisverhaal, in het beeld van de edele wilden die in harmonie leven met elkaar en met de wereld rondom, in de utopieën en in de recente gedachte dat het vroeger beter was, en ‘vroeger’ kan zijn: in grootmoeders tijd, in de agrarische middeleeuwen, in de tijd van de Kelten of in de tijd van de pre-Keltische megalietenbouwers...

We geloven dat de mensen in dergelijke werelden gelukkiger waren, dat ze wijzer waren, dat ze meer respect hadden voor de natuur, dat hun onderlinge relaties warmer waren etc. etc. Ze vormen als het ware het spiegelbeeld van de eigen tijd, ze vertegenwoordigen al wat we denken in onze eigen tijd, onze eigen cultuur of ons eigen leven verloren te hebben.

Maar wat gebeurt er wanneer we die werelden van nabij bekijken? Neem bijvoorbeeld de idee van de edele wilde. Stel je voor dat je bij de Akha bent, een volk in het noorden van Thailand. De zon schijnt, het uitzicht is prachtig, je ruikt de geuren van de varkens, de aarde en het woud dat het dorp omringt, de kinderen zien er vrij en gelukkig uit. En je voelt je diep tevreden. En het volgende moment zie je dat iemand zonder enige reden een hond trapt, en plots besef je: ze zijn niet wilder en edeler dan ik, dan mijn kruidenier of dan mijn collega's. Hun wereld is evengoed als de onze doortrokken van kleingeestigheid, onverschilligheid, domheid, vernielzucht etc. Het zijn mensen van vlees en bloed zoals u en ik, met allerlei onhebbelijkheden, en dikwijls

gewoon onuitstaanbaar.

Maar neem dan de utopieën, daar waar het niet gaat om mensen van vlees en bloed, maar om geestelijke werelden die een auteur heeft uitgedacht als een ideale wereld van mensen. Maar als je de teksten zelf leest, bijvoorbeeld Nova Atlantis van Bacon of de Zonnestad van Campanella, dan komt daaruit een natuur vijandige, autoritaire samenleving naar voren, waarin mensen totaal gedepersonaliseerd zijn en waarin het leven van de individuen tot in de kleinste details geregeld is. In vergelijking ermee is een militaire kazerne een oase van vrijheid.

Zelfs in zijn louter geestelijke constructies slaagt de mens er blijkbaar niet in een ideaalwereld te bedenken waarin een menselijk leven van werkelijke vrijheid een vervulling mogelijk is. De mensen die ronddwalen in de utopische teksten zijn als schimmen in de wurggreep van een volmaakte orde.

Maar wat blijft er dan nog over? Wanneer de mens blijkbaar niet in staat is om een hierzijdse, aardse ideaaltoestand te creëren, noch in feitelijke samenlevingen noch utopische teksten, moeten we dan maar vrede nemen met gelijk wat dat er gebeurt, met het argument dat het toch nooit volmaakt is, dat het vroeger niet beter was en dat het later niet beter zal zijn, - hooguit anders.

Hier lopen we als boeddhisten misschien het gevaar ons terug te trekken in een contemplatieve wijsheid, een gedesinteresseerd kijken naar de wereld als een caleidoscopisch spel van fenomenen die oprijzen, zich ontvouwen tot een configuratie die zelf dan ook weer desintegreert, hierbij nieuwe configuraties vormend. Maar dit is een ideologisch standpunt. Religie in deze onwereldse zin is misschien niet zozeer de opium van het volk, maar eerder het speelgoed van intellectuelen.

Want er is geen standpunt van waaruit we van buitenaf naar de wereld kunnen kijken. Beleven in het spel van de fenomenen, we maken er deel van uit, datgene wat we het ik noemen is trouwens zelf een samenspel van vergankelijke fenomenen. Het is dan ook in de wereld dat we kunnen handelen, niet louter contempleren. Zo komen we bij de vraag die ook tal van westerse filosofen heeft beziggehouden,

en die is in een of andere vorm waarschijnlijk universeel menselijk, namelijk: Wat moet ik doen om goed te handelen?

Ik denk dat het boeddhisme hierop geen algemeen geldend inhoudelijk antwoord kan geven. Het boeddhisme reikt geen utopie aan; het gaat niet om een keuze tussen een feministisch socialisme of een ecologisch anarchisme.

Wanneer religie gebruikt wordt om een politieke leer te gronden, wordt het ideologie. De leer kan hooguit de gerichtheid van ons handelen aangeven, niet de concrete inhoud. Deze moet ieder in de eigen situatie vormgeven. Het gaat om de gerichtheid inzicht te verwerven in de ik-gebonden conditioneringen en motivaties die ons handelen sturen, en om vanuit dit inzicht in onszelf de ruimte te creëren waarin een ander handelen kan oprijzen, een handelen dat de uitdrukking is van wijsheid en mededogen zelf, een handelen dat we niet bewust gekozen hebben, maar dat zich spontaan ontvouwt.

En vanuit dit handelen ontmoeten we de Ander. En het kan zijn dat we ons in dit gebeuren plots bij gelegenheid omringd weten door bankiers en anarchisten, door pastoors en prostituees, door asceten en junkies, door lekenbegeleiders en door levensgenieters.

In dit handelen ontmoeten we vreemde gezellen, en onze ontmoeting kan er een van conflict zijn, ook dat behoort tot de menselijke bestaanswijze. Maar ook in het conflict zijn we niet van elkaar afgescheiden; ook in conflictsituaties zijn we als wezens met elkaar verbonden. Want op welke wijze ook onze werelden contact maken, het is steeds in Ander Kracht dat we elkaar ontmoeten. Het is in Ander Kracht dat de maaimachine vertraagt, het is in Ander Kracht dat de maaier en Katrien, de jager en het wild, de dader en slachtoffer zich handelend tot elkaar verhouden.

Namo Amida Butsu

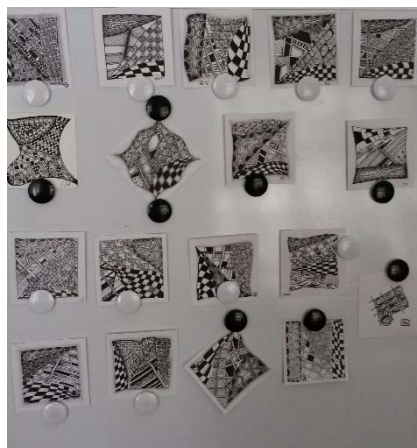

Nieuws uit de sangha

✿ Het Boeddhistisch Filmfestival in de Roma (op 12/10/2014) liet ons kennis maken met o.a. Zen-tanglen en origami...

De workshop Zen-tangle op 07/03/2015 was alvast een succes: de werkjes van de cursisten, na een halve sessie!

En ja, die vreemde eend in de bijt is van Fons ;-) Ik assisteerde Francine een beetje met de computer...

Misschien komt origami op deze manier ook nog wel eens aan bod...

✿ Onze **cursussen** van 2015 kennen een waar succes: *Introductie boeddhisme* telde 17, *Inleiding Zen* 27 en *Zen-tangle* 19 deelnemers. Dus: inschrijven maar voor de geplande cursussen tot juni 2015! Klik op de cursustitels voor meer info: A7 – Geëngageerd boeddhisme ; B6 – Je eigen pad in vertrouwen ; A4 – Kong-ans ; B7 – Dag in, dag uit, vanuit Shin-perspectief ; Jikōji Open Deur 2015 ; C3 – Haiku-workshop, deel 1 ; A6 – Sleutels en Poorten - kaartlezen op de boeddhaweg ; B7 – Jezus, zijn tijd, en boeddhistisch India .

✿ Enerzijds krijgen we op 19/01 **bezoek** van 20 zeer geïnteresseerde leden van Femma Berchem. Anderzijds gaan we op 6 en 11 februari bij wel 6 klassen 13-jarigen in het Kardinaal Van Roey-Instituut (Vorselaar). We kunnen via vraag-en-antwoord van (zelf)kritische leerlingen een vertaling van de raadgevingen van de Boeddhaweg naar hun hier-en-nu aanbieden. Op 20/02 zijn we nogmaals te gast in het dagverblijf St Camillus (Wilrijk) voor een babbel over de leer... En op 27/02 nemen we voor de 4de keer deel aan Koffiestop (Broederlijk Delen). Telkens zijn dit heel waardevolle contacten. Bedankt, beste sanghaleden om klaar te staan met raad en daad!

✿ Op 25/03 krijgen we **bezoek** van 37 leerlingen van het 6de jaar internaat van de Abdij van Zevenkerken. Op 4 juni is het de beurt aan 50 gastjes van de Basisschool Andromeda van Deurne.

❁ Op 30 en 31/03 doen een viertal leerlingen van KA Berchem bij ons **3D-stage**, een initiatief van Koning Boudewijnstichting (<http://3dstage.be/>). *Graag wat extra handen om ons bij te staan!*

❁ De jaarlijkse **Algemene Vergadering** van onze vzw ging door op 1 februari. We beslisten om, in samenwerking met Monumentenzorg, een paar belangrijke **renovaties** aan ons tempelgebouw te laten uitvoeren in de nabije toekomst. We brengen u binnenkort op de hoogte van de details...

❁ Het programma van de **Open Deur 2015** vindt u op blz. 32 en 33. Onze allereerste bezoekers komen echter al op 30/04 om 10 uur: een dertigtal leden van de **Postactieven** van Hogeschool PXL (mijn vroegere werkgever), een *avant-première* dus...

Rooster der bijeenkomsten – lente 2015

Iedere dinsdag van de week komen we samen in de tempel:

20.00 u.: iedereen is welkom voor het **dharmagesprek**

19.30 u.: indien je interesse hebt, kan je ook deelnemen aan de **ceremonie**

Als onderwerp van het **dharmagesprek om 20 uur** voorzien we afwisselend een thema dat past binnen een van de 3 groepen onderwerpen die ook de basis vormen van de driedeling binnen onze bibliotheek: **A** (algemeen boeddhisme), **B** (Jōdo-Shinshū) of **C** (raakpunten)¹⁰

We voorzien iedere maand een onderwerp uit de drie groepen. Hierbij trachten we ook telkens – voor zover het tijdsbestek het toelaat - de leer te *hertalen* naar de realiteit van hier en nu. En we voorzien alvast ook voldoende ruimte voor inbreng van de deelnemers.

---

¹⁰ Voor details verwijzen we naar het artikel [24/7 – Is dat niet wat veel?](#)
Ekō jaargang 38 nr 2 (of Ekō nr 145)

Voel je dus welkom!

	thema tijdens 1ste/2de/... dinsdag van de maand
1ste	A - algemeen thema uit de boeddhistische leer
2de	B - thema uit Jōdo-Shinshū (<i>basisteksten, chantings, ceremonie</i>)
3de	C - Raakpunten
4de	Gastspreekster en/of Vragen & antwoorden
5de	Evaluatie: Hoe kunnen we verder op het pad?

- di 10/03 20 u. B1 – Bespreking Hanamatsuri
- wo 11/03 06.46 herdenking drievoudige rampen in Oost-Japan (vr.
u. 11/03/2011 - 06:46 u): aardbeving & tsunami in Sendai, en kernramp in Fukushima
- do 12/03 19.30 **meditatie**-sessie o.l.v. Sven
- za 14/03 10 u. *cursus* A7 - **Geëngageerd boeddhisme** (Thich Nhat Hanh)
- di 17/03 20 u. C1 - 4 jaar na de drievoudige ramp in Japan, 11/03/2011: aardbeving, tsunami, kernramp
- za 21/03 10 u. *cursus* B6 - **Je eigen pad in vertrouwen**
- zo 22/03 10 u. Ō-Higan - Lentedevotieperiode (18-23/03) ook Pāramitā-feest genoemd
- di 24/03 20 u. Gastspreekster en/of Vragen & antwoorden
- za 28/03 10 u. *cursus* A4 - **Kong-ans** (koans, Koreaanse Kwan Um Zenschool)
- za 28/03 20.30 deelname aan *Earth Hour* van 20:30 tot 21:30: lichten uit...
- di 31/03 20 u. Evaluatie: Hoe kunnen we verder op het pad?
- zo 05/04 10 u. **Hanamatsuri** - Bloemenfeest. Herdenking van Boeddha Gautama's geboorte. Kinderfeest (08/04) & mogelijkheid tot nemen van **Drievoudige Toevlucht** (*kieshiki*)
- zo 05/04 12.30 hapje voor deelnemers
- di 07/04 20 u. A8 – Mag ik je bril even? deel 1: jezelf gespiegeld
- do 09/04 19.30 **meditatie**-sessie o.l.v. Sven
- di 14/04 20 u. B4 - Bespreking Tannishō – inl. & hoofdstuk 1 (2 versies)
- di 21/04 20 u. C6 - What if you were invited to your own funeral, kortfilm ivm verkeersveiligheid
- za 25/04 10 u. *cursus* B7 - Dag in, dag uit, vanuit Shin-perspectief

di 28/04 20 u. Gastspreker en/of Vragen & antwoorden

1-3 mei	10-18 u.	Open Deur 2015 tentoonstelling, voordrachten, workshops, ceremonies
zo 03/05	11 u.	37ste Tempeldag - Herdenking van de inhuldiging van de Jikōji-tempel te Antwerpen, door Rev. Kakue Miyaji in naam van Zenmon Kosho Ohtani (06/05/1979)
di 05/05	20 u.	A8 – Mag ik je bril even? deel 2: kijk rondom je
di 12/05	20 u.	B1 - Shinboeddhisme: Europese sangha's: ontstaan en evolutie
do 14/05	19.30	meditatie -sessie o.l.v. Sven
zo 17/05	10 u.	Gotan-E - Gedachtenis van de geboorte van Shinran Shōnin (21/05/1173)
di 19/05	20 u.	C4 - Symboliek in de Chinese Kunst - bib C4 nr 136
za 23/05	10 u.	<i>workshop</i> C3 - Haiku, deel 1
di 26/05	20 u.	Gastspreker en/of Vragen & antwoorden
za 30/05	10 u.	<i>cursus</i> A6 – Sleutels en Poorten - kaartlezen op de boeddha-weg - (Japanse Shingon-school)
di 02/06	20 u.	A3 – Je gedrag beïnvloedt je gedachten
za 06/06	10 u.	<i>cursus</i> B7 – Jezus, zijn tijd & boeddhistisch India - 1/2
di 09/06	20 u.	B3 - Zeven Patriarchen in de Reine Land leer
do 11/06	19.30	meditatie -sessie o.l.v. Sven
za 13/06	10 u.	<i>cursus</i> B7 – Jezus, zijn tijd & boeddhistisch India - 2/2
di 16/06	20 u.	C3 - Bespreking Dankzegging vóór/na de maaltijd
di 23/06	20 u.	Gastspreker en/of Vragen & antwoorden
di 30/06	20 u.	Evaluatie: Hoe kunnen we verder op het pad?

Tijdens de **ceremonie (dinsdag om 19:30 uur, zondag om 10 uur)** wordt volgende hymne gereciteerd:

	mrt	apr	mei	jun
<i>Shoshinge</i>	22 (zo.)	05 (zo.)	17 (zo.)	
Sambutsuge	17	14	12	09
Juseige	24	21	19	16
Amidakyo	03, 31	28	26	23
Junirai	10	07	05	02, 30
Kisamboge				

In principe is er eveneens iedere zaterdag tussen 13 en 18 uur permanentie in de tempel – een seintje vooraf geeft je zekerheid... Wees welkom voor een babbel, een vraag en/of een antwoord!

Tempel van het Licht van Mededogen
Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw

Pretoriastraat 68 - B-2600 Antwerpen (Belgium)
tel. +32 (0)475 62 78 36
www.jikoji.com ✉ info@jikoji.com

jikōji

慈光寺

Verantwoordelijk uitgever
Rev. Daijō Fons Martens

ISSN 1370-0243 - *Overname toegelaten mits
bronvermelding en bewijsexemplaar*

*Hardwerkende vrouwen ergens onderweg in India...
Uit In de voetsporen van de Boeddha – eigen-zinnig reisverslag
uit 1995 van Alena Wenes. Zie het eerste deel in dit nummer.*

Werkten mee aan dit nummer

Alena Wenes, Daniëlle Girardin, Dan Osborn,
Myoshin-Friedrich Fenzl, Jörg Pyl, Luc Van de
Wal, Marc Horemans, Marcus Cumberlege,
Matthew Coslett, Rob Van Gelder

Drukkerij Copymatic - 2600 Berchem